

TOMIS

Revista Episcopiei de Constanța

Apare cu binecuvântarea Prea Sfințitului

EPISCOP CHESARIE PAUNESCU

OCTOMBRIE— DECEMBRIE

1 9 4 4

și

IANUARIE — MAI

1 9 4 5

Anul XXI
Anul XXII

No. 10—12
No. 1 — 5

T O M I S

Revista Episcopiei de Constanța
apare

Cu binecuvântarea Prea Sfințitului
EPISCOP CHESARIE PAUNESCU

Redactor responsabil: Preotul Ec. Gh. Gr. Georgescu-Ionică
Consilier Referent al Secției Culturale

Comitetul
de redacție

}	Pr. Anastase Popescu, Cons. Ref. secția economică
	Pr. V. Andreescu, Constanța
	Pr. M. Boric, Constanța,
	Pr. C. Pâslaru, Constanța.

SUMARUL:

1. Intregului nostru cler și popor de P. S. Episcop Chesarie
2. Ce am văzut în biserica ortodoxă din Rusia Sovietică de P. S. Iosif al Argeșului
3. Bucuria Paștelui . . . de Pr Gh. Gr. Georgescu
4. Cărțile de slujbă ca izvor al Călărași
predicii. — Evhologiul . . . Idem
5. Teognozia Isihastă este pe linia
teognoziei ortodoxe? . . . de Pr. I. Frăsineanu-Buzău
6. Încercare de desvăluire a trecutului
bisericii cu hramul „Sf. Prooroc Ilie”,
promovată „Hanul Colții” și „Greci” și „Kallinderu”
din București . . . de C. Mirmilo
7. Sinuciderea . . . de Pr. Gh. E. Gheorghiu Pr.
Elena—Constanța.
8. Frumusețile literare ale Bibliiei de Pr. V. Nartea,—Mangalia
9. Prezentari de cărți . . . de Pr. Al. Z. Ionescu-Călărași
10. Comunicări . . .
11. Recomandări de cărți . . .

Intregului Nostru cler și popor binecredincios din eparhia Constanța

**Cu prilejul Praznicului Invierii Dom-
nului Nostru Iisus Hristos, trimitem după
datină, creștinescul «Hristos a înviat» și
arhirești binecuvântări.**

**† CHESARIE
Episcop al Eparhiei
Constanței**

Ce-am văzut în biserica ortodoxă din Rusia Sovietică

Cu prilejul alegerii, în zilele de 30 Ianuarie—8 Februarie 1945, a noului Patriarh al bisericii pravoslave din Rusia, s'a adunat la Moscova un puași-sinod al ortodoxiei, toate patriarhatele ortodoxe fiind prezente.

În Moscova clerul superior și inferior este respectat și iubit de popor, iar cultul ortodox e cu totul liber, alături de toate celelalte culte.

La Moscova se slujește regulat în 100 de biserici ortodoxe, iar în Rusia în peste 15 mii de biserici ortodoxe.

Am cunoscut 46 de arhieri ruși, care și exercită atribuțiunile lor harice și administrative în diferite eparhii din Rusia, unii din ei suplinind și eparhiile vecane. Fiecare episcop are în grija sa cel puțin 300—400 de parohii deservite de clerul respectiv.

Între clericii-arhieri și preoți am văzut mai mulți trecuți peste vârsta de 45 ani, iar unii, ca arhiepiscopul Siberiei, de peste 80 de ani.

Atât în Moscova cât și în alte orașe și sate, slujba religioasă n'a fost niciodată întreruptă. Lume vine multă la biserică: bisericile au icoane, obiecte sacre, odăjdii vechi și noi de tot felul, de calitate bună, împodobite cu lucruri scumpe, (pietre prețioase, (fire de aur, mătase, etc.) Bisericile sunt frumos ornate cu flori naturale, verdeață, covoare, etc. Coruri mari și cunoscând la perfecție Sf. Slujbă, diaconi cu calități excepționale, ipodiaconi tineri și foarte rutinați în cele ale treptei lor, arată că viața bisericească a fost în continuă desfășurare.

Am luat parte la săvârșirea Sf. Liturnii, a vecerniei, a utreniei cu priveghere adâncă, Te-Deum, parastas.

Deasemenea am constatat că slujbele s'au săvârșit fără nici o grabă și fără nici o reducere.

Toată Biserica Rusă cântă și slujește la fel, confirmând astfel unitatea și strânsa ei solidaritate și contribuind în cea mai mare măsură la tăria instituției și a slujitorilor ei.

Biserica Rusă și-a ales numai prin episcopii săi pe păstorul său suprem, Patriarhul. Mireanții n'au sît cuvânt la această alegere, decât acela pe care-l exprimă prin episcopul respectiv, care este asistat cu acest prilej de un cleric și un mirean din eparhia sa.

Statul nu se amestecă nici într'un chip în alegere.

În Biserica Rusă Patriarhul este autoritate centrală, care sintetizează toată grija pentru mântuirea sufletelor și care exercită atribuțiunile de șef față de episcopii săi. „Primus inter pares“ este privit el numai în cele ale harului, iar în cele administrative episcopii fiind în toată dependența de Patriarh, fără binecuvântarea căruia nici nu poate pleca din eparhie, și la protecția și sprijinul căruia fac apel la eventuală nevoie,

Biserica Rusă nu primește dela stat nici un ajutor material în bani sau bunuri, dar primește tot sprijinul, în largă înțelegere ce-i acordă și anume: preoții pot fi retribuiți fără stănjénire de către fiii lor duhovnicești bine credincioși, pentru slujbele religioase pe care le săvârșesc la diverse nevoi sufletești ce au; deasemenea poporul este slobod de a contribui pentru nevoile Bisericii. Atât aceste contribuțiuni cât și ofrandele pe care credincioșii le oferă preoților pentru slujbe, sunt cu totul benevole, dar cu totul îndestulătoare pentru nevoile slujitorilor și ale bisericilor.

Fonduri de rezervă, de propagandă, de rezistență, etc. biserica își creiază din două surse: 1. O cotă pe care părțile componente o centralizează la autoritatea superioară (părohie, eparhie, metropolie, patriarhie) și 2. Venitul din vânzarea lumânărilor și a tuturor obiectelor bisericesti și religioase (clopote, sfeșnice, icoane, cruci sfinte vase, odăjdii, etc.), pe care Biserica prin organele ei (ateliere, fabrici etc.), le furnizează și le vinde în toată țara.

În Biserica Rusă pregătirea viitorilor preoți se face acum într'un institut teologic, condus exclusiv de Biserică; acest institut s'a deschis de curând la Moscova; astfel de institute sunt în program a se deschide pe lângă fiecare eparhie. În aceste institute se fac trei ani de teorie și doi ani practică preotească. După absolvirea acestor cursuri, candidații la hirotonie stau într'o mânăstire sau catedrală pentru a li se verifica cunoștințele dobândite.

În Biserica Rusă episcopii au reședință, întreținere, îmbrăcăminte, iar în plus în prezent câte 6000 ruble lunar.

În U. R. S. S. sunt doi miniștri de culte, unul pentru cel ortodox și unul pentru toate celelalte culte. Aderențele cultului ortodox sunt în mare majoritate și în creștere. Libertatea cultului este asigurată în mod absolut.

Ministrul cultului ortodox este în prezent d-l Gheorghe Grigorovici Karpov și rolul său nu este al Ober-procurorului din trecut, ci numai acela de intermediar, între biserica ortodoxă și statul sovietic, precum și acela de a aplana eventualele conflicte ce s'ar ivi între mirenii și clerici.

La fiecare reședință eparhială este un reprezentant al Onor Minister al Cultului Ortodox, la care la caz de nevoie, episcopul apelează pentru sprijinul autorității laice, sprijin ce se oferă în cadrul legilor.

În afară de slujbe dumnezeiești, în localul sfințelor biserică, se face și toată educațiunea și instrucțiunea morală religioasă a parohienilor respectivi, atât prin predici liturgice, cât și prin lecții de evanghelizare și moralizare.

În Rusia este asigurată libertatea de credință și libertatea de muncă. Acolo se aplică fără șovăire zisa evanghelică: «Vrednic este lucrătorul de plata sa» și «Cine nu muncește să nu mănânce».

În Rusia preoții nu se pensionează, ci îi scoate de la altarul la care slujesc numai moartea sau vre-o condamnare penală.

Numările și transferările de preoți se fac exclusiv de

erarhul eparhial, fără nici un amestec al statului, căruiu i se comunică mișcările făcute numai pentru luare de cunoștință.

M'am înapoiat din Moscova cu încredințarea că Biserica ortodoxă are acolo o organizare bună, solidă și o viață duhovnicească destul de pronunțată, care influențează cu folos viața obștească.

M'am înapoiat din Moscova cu încredințarea că acolo Biserica ortodoxă e în plin progres și cu anticiparea că sub conducerea P. S. Alexe, ea va înflori tot mai mult.

Înainte de a încheia voi repeta că în misiunea ce am avut-o la Moscova am fost foarte bine, cu totul amical, delicat, atent și cu toată curtuozia primiți găzduiți, îngrijiți, etc. atât de Înalta Autoritate, eclesiastică dela preot până la P. S. Patriarh, făcând mențiunea specială pentru I. P. S. Mitropolit Nicolae al Moscovei, Ion al Kievului, P. S. Episcop Boris al Cernigovului și P. C. Protoereu Nicolae Krutiski, cât și de toate autoritățile sovietice, începând cu d-nii: Kirsanov și Dangulov dela Legația sovietică din București, care ne-au însoțit și dela aerodrom cu afectuasă atențiune, continuând cu personalul dela aerodromul Băneasa, de unde am plecat, cu cel dela avioanele ce ne-au transportat la ducere și la înapoiere și până la d. Gh. Grigorovici Karpov, Ministrul Cultului Ortodox din Rusia, care cu deosebită și vădită politeță, ne-a salutat în diferite momente ale solemnităților la care am participat.

Tuturor le arătăm și cu acest prilej mulțumirile noastre călduroase și le dorim sănătate și deplin succes în toate acțiunile pentru întărirea Bisericii Ortodoxe.

(Din „Graiul Nou“)

IOSIF
al Argeșului

Bucuria Paștelui

de Preotul Gh. Gr. Georgescu
Călărași—Ialomița

E noaptea de Paști. În puterea ei văzduhul tresare de glasul sfânt al clopotelor, cari duc până la marginile lumii ecoul biruinței vieții asupra morții; a adevărului și dreptății asupra minciunii și nedreptății; a binelui asupra răului. Sunetul lor vestind învierea Domnului în liniștea parfumatei nopți de primăvară trezește și răscolește profund întreaga noastră simțire, ființa noastră fiind stăpănită de același fior de bucurie și tresărire la o nouă viață ca și întreaga natură ce acum renaște sub imboldul și chemarea primăvăraticele raze ale soarelui.

Dar iată creștinii îmbrăcați ca de mare sărbătoare în haina credinței răspund cu bucurie și îndemn sfânt chemărilor sonore din turlile sfintelor biserici ca să comemoreze cea mai mare și plină de taină din veci așteptată și de îngeri și minune a minunilor—Învierea cea de a treia zi din morți a Domnului nostru Iisus Hristos care minune pecetluiește de veci și învierea noastră de apoi și consolidează temelia religiei creștine.

Dacă Hristos n'a înviat atunci zadarnică e propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră (I. Cor. 15, 14).

Biserica se umple de binecredincioși cari așteaptă înfrigurați vestea minunată și deodată din sfintele uși în vestimente de mare sărbătoare apare preotul cu făclia aprinsă care arde mai luminos ca oricând și duhul prin gura sa invită «*Veniți de primiți lumina*».

Și într-o clipă făclioarele tuturor se aprind și ard lumină din lumina Celui nevăzut care este Lumina lumii.

Apoi în bucuria tuturor răsună din gură în gură vestea cea mare: «*Hristos a înviat!*» «*Adevărat a înviat*».

Piatra de credință pe care s'a constituit de veci Religia și Biserica lui Hristos.

«Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'însa». (ps. 117 v. 24).

E praznicul de bucurie al Paștilor când toți creștinii din lume se veselesc, căci Domnul Iisus Hristos a înviat din morți, biruind moartea, împacând pe tot omul cu Dumnezeu, dând tuturor putința redeșteptării și învierii, prin apropierea de învățătura Sf. Evanghelii și primirea Luminei Sale.

«*Pacea mea o dau vouă ; pacea mea o las vouă*», și prin învierea sa a ridicat pe om din păcat ca astfel să nu rămână pierdut pe veci înstreinat dela fața lui Dumnezeu și dela lumina vie a Evangheliei. În lumina bucuriei păcii universale a lumii, așteptată cu multă însetare ca cerbul ce alcargă însetat la izvoarele de apă, să ne curățim simțirile, ca să bem băutura nouă, spiritualizându-ne cât mai mult ființa noastră, acum în noaptea Sfântă de Paște, când Mântuitorul nostru Iisus Hristos a repurtat biruința morții, acum când «*toate s'a umplut de lumină și Cerul și pământul cu cele de desupt...*» Sunt Paștile cele prea cinștite, cele fără prihană, cele ce sfințesc pre toți credincioșii, Paștile, cu bucurie unul pe altul să ne îmbrățișem, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pre noi să ne iertăm toate de dragul Invierii și așa să strigăm: «*Hristos a înviat din morți cu moartea pre moarte călcând...*»

În noaptea de Paști mereu revine acest verset în gura preoților și a credincioșilor, el este ca un delir de bucurie, deaceea răsună în cântecul alternativ al celor două străni în canonul Paștilor.

Se cuvine să ne bucurăm și să ne luminăm de ziua învierii, căci Domnul Iisus Hristos ș'a arătat puterea sa în toată plenitudinea ei și «*dincolo de vremelnicia noastră, icoana Invierii lui Iisus, rămâne ca o permanentă cheazăște a învierii noastre*»¹⁾ o dovadă că viața continuă și după moarte că după cum a înviat El așa vom învia și noi; *început al învierii morților s'a făcut, El, (I. Cor, 15,20).*

Bucuria învierii este rodul credinței noastre în Iisus și puterea Lui.

1) Viața lui Iisus, de E. Copăceanu pag. 330.

S'au bucurat mironosițele femei, Apostolii și toți creștinii de veacuri, s'au bucurat și se bucură îngerii în ceruri și toată făptura, cu ei ne bucurăm și noi, nu cu găteți, petreceri și hrană bogată, ci cu inimă curată și înnoire sufletească și trupească pentru ca să nu ne mai lăsăm bluiți de păcate.

Cu aceste gânduri curate și cu nădejdea că în curând va veni în lume pacea cea mult așteptată, Biserica și slujitorii ei se roagă neîncetat pentru «*pacea tuturor*», și creștinește ne salutăm: «*Hristos a Inviat*» — „*Adevărat a Inviat*“.

Sfintele cărți de slujbă ca izvor al predicii!

de Preotul Gh. Gr. Georgescu Ionică
din Călărași

EVHOLOGIUL

„Toate rugăciunile din liturghier și din evhologiu sunt neprețuite comori de povață și îndrumare creștinească“¹⁾.

„Evhologiile bisericesti chiar, îndeamnă pe preoți să propuie învățătura după însemnătatea și folosința diferitelor ierurgii bisericesti. Aproape fiecare moment din viața creștinului, se sfințește printr'un act al cultului“²⁾.

Din Evhologiu predicatorul poate să scoată nenumărate teme de predici pentru credincioșii cărora le săvârșește ierurgii și taine spre, a le arăta însemnătatea și sublimitatea actului sfințitor. Nu pot trece cu vederea Cap. IV. „Dobândirea mântuirii — Viața harică. Sfințirea vieții zilnice,“ din „Biserica Răsăriteană“ a lui Nicolae Arseniev — și chiar îl voiu cita complect, deoarece aruncă o bogată lumină și un bun îndreptar predicatorului, în priceperea izvorului ce-l au cărțile de slujbă pentru predică.

„Lucrarea de mântuire a lui Hristos — zice el — revarsă torente de har, torente Duhului.

Din viața Duhului ce susține pe credincioși, isvorăște sfințirea întregii vieți. Chiar a vieții de toate zilele; adică o sfințire a muncii și a producțiunii omenești. Dela leagăn până la mormânt și dincolo de mormânt, Biserica întovărășește pe om la toate răspântiile cele mai însemnate ale destinului său.

1. Preotul Gr. Cristescu — Predica și Cateheza, pag. 107.

2. Ilarie Teodorescu — Indrumări Omiletice, pag. 73.

Tot asemenea îl însoțește și în munca lui de toate zilele sfințindu-i străduința, suferințele și moartea, bucuria și necazurile, prin rugăciune, rit și sacrament. Potrivit conceptului, ritul în Biserică este expresiunea rugăciunii comunității și totdeodată, un simbol al unei realități superioare; iar sacramentul este covârșirea făpturii de către Duhul lui Dumnezeu, adică transfigurarea, sfințirea făpturii, a omenescului prin puterea Duhului. Deci nu desființarea omenescului, ci inobilarea, purificarea, transformarea, renașterea omului făcându-se Fiul lui Dumnezeu, Sacramentul introduce făptura într-o sferă superioară și divină; el nu este numai pregătirea, ci și luarea în stăpânire a Impărăției lui Dumnezeu, care este și care va fi. Nu e vorba de un raport pur pasiv al omului cu divinul, nici de o transformare mecanică, magică, din afară, ci de o liberă primire a harului, de o liberă creștere a omului către o viață mai înaltă. Acesta e înțelesul învățaturii Bisericii despre sacramente și despre vehiculele harului, despre suflul Duhului care locuiește în Biserică și despre raporturile sale cu personalitatea omenescă. Această idee a sfințirii, a vieții reînnoite prin puterea Duhului, care transfigurează totul, chiar băutura și mâncarea, — potrivit cuvintelor Apostolului — somnul și veghea, munca și odihna, e ca o trambă care se desfășoară neconținut d'alungul Riturilor, obiceiurilor și Sacramentelor Bisericii³⁾.

„În afară de slujbele comune și de rugăciunea personală, obligatorie pentru toți credincioșii, există servicii particulare, destinate să satisfacă trebuințele speciale ale cutărei sau cutărei persoane. Este mai ales administrarea sfintelor Taine, precum și rugăciunile și riturile cerute de trebuințele particulare“⁴⁾ Privit în întregul său, Evhologiul este ideea celei mai perfecte, mai reale și mai înalte predici, alături de liturghie, ce se pot desvolta privind sub toate laturile expresia vieții creștine, în viața socială.

Dogmele Bisericii ortodoxe, Sf. Taine, cultul sfinților și moaștelor, cultul Sf. Fecioare, Soteriologia și Eschatologia, pietismul, caritatea, ascetismul și misticismul și foarte problemele vieții sociale-economice își găsesc aici o profundă deslegare printr'un proces de „continuă și neîntreruptă prelucrare a sufletului omenesc“.

Evhologiul este tovarășul zilnic nedespărțit al preotului, în activitatea sa pastorală și în misiune. Este ca un mic comentariu al Sf. Scripturi, este am putea zice, a doua Biblie a preotului,

Dela leagăn, Biserica bine cuvintează și se roagă pentru prunc ca și pentru mama lui, din ceasul nașterii, când în rugăciunea ce se citește în ziua întâia la femeia lăuză, după sfințirea apoi, preotul zice: „ . . . Păzește-o prou ea și pre pruncul ce l-a născut . . . “⁵⁾. Biserica poartă cea mai mare grijă pentru

3. N. Arseniev. — Bts. Rîvărteană, pag. 41—42.

4. S. Bulgakoff. — Ortodoxia, pag. 171.

5. Evhologiul pag. 7.

femeie, care îndură în momentul maternității efectul păcatului original și a alungării (din raiu.⁶)

Biserica se roagă, să-i păzească, — pe prunc și mamă, — „de toată răutatea . . . de duhurile viclene . . . dându-i „în curând sculare“ . . . vindecându-i durerile, dăruindu-i sănătate . . . să o „acopere cu Ingeri luminați și strălucitori, și s'o apere de toată asuprirea duhurilor celor nevăzute, . . . de neputință, de slăbiciune, de râvnire și de zavistie și chiar de „deochere, s'o apere și pe ea și pe prunc, scăpându-o de întinăciune și de durerile pântecului; iară pe prunc învrednicindu-l ca „să se închine Bisericii acestia pământești“ . . . (Evhölp. 7-8).

Deasemenea Biserica „bine-cuvintează și sfințește“ pre toate femeile și moașa „cari au ajutat nașterii roabei“ cutare, învrednicindu-le a intra neîntinate în sfânta Biserică și a lua Sf. Taine⁷). În Rugăciunea la însemnarea pruncului Biserica se roagă, să se însemneze lumina feții tale peste robul tău acesta și să se însemneze Crucea unuia născut Fiul tău, în inima și în cugetele lui...⁸). Dar nu numai atât, Biserica se roagă și pentru ertarea păcatelor femeii care a lepădat pruncul⁹).

Acțiunile pot interveni predicatorul cu cuvântul său, plin de autoritate morală și să sfătuiască femeile să caute a se feri de tot ceia ce le-ar produce o astfel de nenorocire, care este păcatul uciderii.

„Îndată după naștere chiar, la botez, se deschide o nouă viață. Între Dumnezeu și om se încheie o înțelegere. Omul rupe cu demonul, se eliberează din cătușele lui, și se „împreunează cu Christos. „Desbracă după dânsul învechitura, și-l înoeste spre viața de veci, și-l uple de puterea sfântului Duh“, cere Biserica. Pentru om apa botezului va fi un mijloc „de sfințire“ de curățire a trupului și a duhului“. Ființa întregă a noului botezat, toată activitatea lui, lăuntrică și exterioară, trup și suflet, este în chip virtual sfințită prin „pecetia Duhului sfânt“ (în confirmare). Tot asemenea în frumoasa rugăciune pe care preotul o citește înainte de a tăia un smoc din părul micului botezat apare aceeași notă fundamentală: sfințirea trupeșului și a întregii ființe. Copilul este îndemnat să laude pe Dumnezeu în tot timpul vieții sale și din toate mădularele trupului bine întocmit“¹⁰).

Rugăciunile și actul săvârșirii botezului sunt bun prilej pentru predicator de a vorbi despre „nașterea spirituală“, despre însemnătatea și folosul tainii botezului,¹¹) fiind ușa prin care copilul intră în Biserica lui Christos și în comuniune cu El.

6. A se vedea convorbiri asupra legăturilor cu credincioșii pe baza miltvelnicului de Ilie Beleşă pag. 4.

7. Evhologin pag. 9.

8. Evhol. pag. 10.

9. Evhol. pag. 12.

10. Arseniev op. c. p. 42-43.

11. Semănțe creștine de Pr. Ic. I. Mălăescu Tom. III. Yalcil 1931 p. 161

Deasemenea poate da sfaturi pentru punerea numelui copilului și pentru bunele raporturi ce trebuie să existe între naș-copil și părinții lui.

Exorcismele privesc mai mult partea catehetică, dar și aici predicatorul va găsi izvor de predică. Rugăciunea după patru-zeci de zile la femeia ce a născut, face pe predicator să arate că prin rânduiala aceasta a intrării în Biserică se dă „noului născut primire în sfântul ei Locaș; ea îl face să intre ca într-o lume nouă creată și răscumpărată prin sângele Răscumpărătorului nostru“¹²). Aceasta se vede din rugăciunea „Stăpâne Doamne Dumnezeu nostru, carele la patru zeci de zile prunc în Biserică legii te-ai adus...“ „In bisericească-se robul lui Dumnezeu... „Intra-va în Casa ta, închinase-va către Biserica cea sfântă a ta“.

„In mijlocul Bisericii te va lăuda“ cari sunt dovada că noul născut este pus de Dumnezeu printre aleșii Săi.

Infățișându-se pruncul în fața altarului, toți cei de față se pot bucura și eânta cu dreptul Simeon: „Acum slobozește pre robul tău Stăpâne...“¹³).

Predicatorul cu deosebită finețe, va prinde această notă caracteristică acestei rugăciuni și va arăta părinților și nașilor, că pruncul a văzut acum cu adevărat lumina lumii, mântuirea și slava lui Dumnezeu. In legătură cu taina Sf. Botez, predicatorul va mai putea desvolta și temele, despre Sf. Mir și Sf. Euharistie, ce se administrează pruncului, imediat după botez.

Taina Sf. Mir „dă acces la viață de har în Biserică, prin mijlocirea participării la toate tainele“. Confirmațiunea, în timpul căreia ungerea se îndeplinește cu aceste cuvinte: „Pecetea darului Sfântului Duh“ corespunde unei cincizecimmii individuale în viața fiecărui creștin. Fiecare creștin primește darul Sfântului Duh, care-i este propriu; el primește din nou slava inerentă sufletului și trupului primului Adam, slava pierdută prin păcat¹⁴) precum și germenul transfigurării și al Invierii“¹⁵).

Despre Euharistie, va spune că-i nervul Bisericii „Cina Domnului“ ofranda unei jertfe fără de sânge; ea are puterea jertfei de pe Golgota, este o participare la aceasta. Ea este oferită „pentru toți și pentru toate“, „pentru vii și pentru morți“¹⁶). Inspirată din săvârșirea tainei botezului, a mirungerii și a Sf. împărțășanii, predica poate lua un caracter „critic“ împotriva sec-tanților, cari nu cred că prin Sf. Taine se transmite harul Dum-nezeesc mântuitor.

12. I. I. Beleuță op. p. c. 9.

13. Evhologiu p. 43.

Teognozia Isihasta este pe linia Teognoziei Ortodoxe ?

de Preotul Ioan Frasineanu
Protoiereu-Buzău

2. Isihasmul în secolul XI. Simeon noul Teolog, ¹⁾.

Dacă Isihasmul este „unul din episoadele cele mai interesante ale istoriei bisericești grecești“, cum zice K. Holl, ²⁾, atunci trebuie să mai adăogăm și ca „opera preliminară doctrinelor isihaste trebuie să înceapă prin publicarea operelor lui Simeon, noul Teolog, ³⁾.

Fără îndoială, după cum afirmă pe drept Holl: „în liniile sale mari, teologia isihăștilor este o recapitulare a gândirii lui Simeon“, ⁴⁾ a acestui Simeon care sta — cum zice Ehrhard — pe aceeași treaptă cu cei mai demni mistici ai Evului Mediu apusean“ ⁵⁾.

Și tot el zice mai departe :

„Simeon este, fără îndoială, unul din cei mai nobili în această comunitate a iubitorilor de Dumnezeu“, ⁶⁾.

Deasemeni, F. Heiller ⁷⁾ numește pe Simeon Noul Teolog „reprezentantul clasic al misticii bizantine și-l pune alături cu Toma D'Aquino și Thoma de Kempis, făcând din aceștia“, „clasicii reprezentanți ai misticii sacramentale creștine“.

Cu toate acestea, Simeon, „acest om cu idei morale așa de pure, care a pătruns așa de adânc doctrinele cele mai mistice ale Sf. Ioan și ale Sf. Pavel și care nu face o afirmație fără a o sprijini pe Scriptură, ⁸⁾, a împărtășit, împreună cu contemporanii săi, discreditul sau ignorarea generală din partea Occidentului

1) Urmare la Nr. 7--9, Iulie—Septembrie 1944.

2) K. Holl : *Enthusiasmus und Bussgenralt*, Leipzig 1898, pag. 214, La Hausher, *La methode...* pag. 101 (5).

3) Hausher, *La methode...* pag. 102 (6).

4) „„In ihren Grossen zügen ist die Theologie der Hesychasten eine Recapitulation der Gedanken Symeons“. Holl, op. cit. pag. 215. La Hausher, *ibid.* p. 112 (16).

5) „Symeon ist ebenbürtig an der Seite der besten Mystiker des abendländischen Mittelalters“ : A. Ehrhard : *Krumbacher, Byz. Lit. 2 Aufl.* 1897, pag. 153. La Hausher, *ibid.* p. 111 (15).

(6) „Symeon ist unzweifelhaft einer der edelsten in dieser Gemetschaft der Liebhaber Gottes“ (*ibid.* p. 154, cit. *ibid.*)

7) In lucrarea sa : *Das Gebet*, 2 Aufl. München, 1920, pag. 247 : Symeon der neue Theologe, der klassische Vertreter der byzantinischen Mystik“ și mai departe (pag. 324) : „Thomas von Aquin, der Verfasser der Imitatio und Symeon der Neue Theologe sind die klassischen Vertreter der christlichen Sakrament mystik“. La Hausher, *La methode*, p. 111 (15) Mistie.

8) Hausher, o. c. p. 115 (18).

²⁾. Dar Simeon merită și va avea, desigur, într-o zi o reputație mai echitabilă³⁾.

Doctrina lui Simeon Noul Teolog, ¹⁾

Nimic, într'adevăr, mai unitar ca doctrina Noului Teolog. Ea formează un bloc compact și omogen; e rebelă adăogirilor ca și sustragerilor.

Nu este fructul unei desfășurări lente, prin studiu și reflexiune; ci s'a instalat în spiritul autorului său dintr'odată, ca o revelație, și se sprijină, în adevăr, pe o revelație. Pasionat din copilărie de grații mistice și de viziuni, el se convinge că orice suflet, pentru a fi într'adevăr creștin, trebuie să ajungă la aceasta și, ajuns igumen al mănăstirii Sf. Mammas, ¹²⁾ prin catehezele sale, predica fără milă posibilitatea, sau mai de grabă necesitatea de a se purifica, până ce se dobândește conștiința prezentei în sine a Sf. Duh, până ce se vede înoiala, ca în oglindă și ghițitură, ¹³⁾ dar totuși real, din aceasta vieața, gloria Domnului. Oricine n'a ajuns aci, n'are dreptul de a se numi creștin, cu tot botezul său; n'are dreptul, cu tot sacerdotiul său, dacă e preot, să uzurpe puterea de a lega și deslega. Iată deci un scop precis, posibil oricui voiește, și socotit riguros necesar. Prin ce mijloace? Simeon nu rămâne dator cu acest răspuns. Pentru a avea conștiința împărăției lui Dumnezeu în lăuntrul nostru, trebuie ca această împărăție să fie aici. Botezul nu este suficient ca s'o stabilizească aici în chip definitiv, pentru că pasiunile se grăbesc s'o ruineze. Trebuie deci să ajungi la apatia ¹⁴⁾, să extipezi din suflet toate pasiunile; altfel zis, trebuie practica perfectă a poruncilor, fără vreo excepție, iubirea lui Dumnezeu, fără vreo restricțiune. În aceste condițiuni după făgăduința lui Iisus Hristos, Sf. Treime va veni să-și facă în noi locuința sa și sălăsluieze Duhului Sfânt va fi în chip necesar conștientă. Cei care cred că posedă inconștient pe Duhul Sfânt comit o mare greșală ¹⁵⁾.

9) Nicl Orientul, însă nu s'a străduit să-l cunoască mai de aproape.

10) Hausherr, o. cit. p. 111 (15).

11) În privința numelui lui Simeon N. Teolog să se vadă Hausherr, o. c. p. 102 (6), N. I, unde se arată că unii traduc pe S. o neos Theologu¹⁾ prin „Simeon tânărul, teologul. „Dar aceasta nu relese nici din manuscris²⁾ nu corespunde nici exact numirii grecești și în plus, Simeon a primit a³⁾cest nume de Noul Teolog nu cum crede Pontanus, pentru a-l distinge de Sf. Grigore de Nazians, nici de Simeon cel Tânăr, Stilitul, cum prefera Ehrhard Stehatos, pentru ca să-l apropie de Sf. Ioan Evanghelistul, pe care el l-a egalat. „Noul Teolog ar echivala cu „Noul Sf. Ioan“.

12) Sau Xeroecelis din Constantinopole.

13) Aceasta nu e îngăduită de Simeon de cât sub preslunea contradicțiilor săi.

14) Despre care am vorbit și mai sus, cum o concepe Evagriu Ponticul.

15) Am arătat sinaitii - din lectura cărora s'a lănit și Noul Teolog - laudaseră avantajile vieții solitare, ca pregătire pentru marea inițiere mistică; dar, dacă ei nu erau neîncrezători în aceasta, ca un Teodor Stu-

Ba mai mult, Noul Teolog vorbește într'un discurs — asupra acestei chestiuni — ¹⁶⁾ despre „erezia celor ce zic că măritia lui Dumnezeu nu este revelată acum credincioșilor, prin darul Duhului Sfânt. Darul nu este fără revelație, nici revelația fără dar. Este imposibil să primești Duhul, fără a-l vedea, ¹⁷⁾.

Se probează prin Ioan IV, 14 că acei cari nu cunosc în ele însăși cuvintele și energiile Duhului Sfânt sunt necredincioși, pentru că Hristos a spus că Duhul va fi dat celor credincioși... Dacă acțiunea Sf. Duh va fi inconștientă în noi acei jos, va fi la fel și în veșnicie și orice religie, orice credință este desartă“, ¹⁸⁾.

Iată, prin urmare, cum Noul Teolog, „le plus grand blessé de l'Eros divin en cet Orient grec“, cum îl numește cineva așa de frumos, ¹⁹⁾ în litismul său ieratic prezintă nu numai necesitatea prezenței conștiinței a Sf. Duh, dar și a viziunii gloriei divine, cu ajutorul darului Sf. Duh.

Într'adevăr, Noul Teolog fu autentic vizionar, bucurându-se de contemplațiunea cea mai înaltă în mod obișnuit, ²⁰⁾.

ditul, nu-l ignorau însă anumite pericole și se păzeau mult de a o declara indispensabilă, ca un mijloc sine qua non, pentru a ajunge la contemplație; căci aceasta nu li se pare nici posibilă tuturor, nici universal necesară. Ca Simeon această moderațiune sau mai degrabă teamă și această restricțiune dispăre. Cine n'a văzut pe Dumnezeu nu poate să aibă nici dragoste, nici speranță și nici chitar credința. Dacă împărăția lui Dumnezeu este într'adevăr în lăuntrul nostru, noi trebuie să fim conștienți de ea. Nimic mai absurd decât a se crede îmbrăcat cu Hristos și a nu simți nimic din aceasta. Noi simțim foarte bine corpul nostru vestmântul sufletului și hainele cu care îmbrăcăm acest corp; și nu vom simți noi prezența ce ne învăluie a lui Hristos, acțiunea Duhului în noi? Dacă n'avem nici o simțire a acestor realități, înseamnă sau că suntem cadavre sau că Dumnezeu, pe care-l îmbrăcăm, nu-i El însuși decât un cuvânt. (Hausherr, o. c. p. 123 (27) și 113—114—(17—18). Cf. deasemenea Discursul lui Simeon Noul Teolog către cei ce cred că au în ei inconștient? pe Duhul Sfânt; în Hausherr, o. c. p. 173 (77) sq.

16) Discursul citat, despre cei ce cred că posedă inconștient pe Sf. Duh.

17) Ute Un Pnevma aghion lambani tis mi apocaliptomenon ke orlomenon aeros.

18) Cf. Haushe r, Vie de Symeon... pag. LXXV.

19) Borodine, art. cit. pag. 40.

20) Prima viziune a sa o avu la 14 ani (cf. Hausherr, La methode, p. 123 (26) și Vie de Symeon... în Orientalia Christiana, Nr. 45, pag. 9 sq. E de observat că deși Noul Teolog a crescut la Studion, unde prevalase, după Sf. Teodor, tradiția Vasiliană, și însuși Simeon numește pe Sf. Teodor Studitul patroparadosos tipos totuși are multe puncte deosebitoare, deoarece hrana sa spirituală au fost — cum au mai menționat — mulți autori sfinți: Diadochos, Marcu Eremitul, etc. dar mai cu seamă Sf. Ioan Scărarul, (cf. Hausherr, La methode, pag. 121 (25). Cu toate acestea, am putea zice că nu din căliri și-a dobândit el această direcțiune spirituală, ci din conștiința sa personală, cu tendințe și experiențe mistice.

Desprindem din vicaşa Noului Teolog câteva viziuni, așa cum le-a transmis Stethatos, în Biografia ce i-a făcut, în care (viziuni) vedem cum valurile de lumină coboară din înălțimi și îl transfigurează. Simeon chiar spune textual:

Nu există alt mijloc de a cunoaște pe Dumnezeu, afară de vederea luminii care emană din El²¹⁾.

De aceea și viziunile lui sunt pline de lumină. Iată cum descrie Stethatos unele viziuni ale sale: „Intr'onoapte când el era în rugăciune și când inteligența sa purificată era unită cu inteligența primară, văzu o lumină din înălțime, aruncând din înaltul cerurilor strălucirile ei asupra lui, pură și nemărginită, luminând totul și producând o strălucire, o iluminare asemenea zilei. Iluminat și el deasemeni de ea, i se părea că întreaga casă, împreună cu chilia în care se află, dispăru și se prefăcu, într'oclipă, în neant; că el însuși fusese răpit în văzduh și uitase cu totul de corpul său. În starea aceasta, după cum spunea el și scria confidenților săi, se umplu atunci de o mare bucurie și fu inundat de lacrimi calde; uitit în fața unui asemenea eveniment minunat, căci nu era încă inițiat în astfel de revelațiuni, ²²⁾ striga cu voce înaltă, fără a obosi: „Doamne miluește-mă!“ (Kirie eleison), ²³⁾; cum își dădu seama, când și-a revenit, căci, în chiar clipa aceea, el nu știa deloc că vocea sa grăia sau că vorbele sale erau auzite în afară. În această lumină, deci, el primi puterea de a vedea și iată că-i apare, către înălțimile cerului, un fel de nor foarte luminos, fără formă ori contur, și plin de inefabila mărire a lui Dumnezeu..."

Petrecând astfel în extaz un timp considerabil, nu simțea dacă-i în corpul său sau în afară de el, cum spunea și afirma după aceea. Foarte târziu, în fine, această lumină retregându-se încet-încet, el se vede iarăși în corpul său și'n interiorul chiliei sale, și-și găsea inima plină de o inefabilă bucurie și gura sa striga tare, cum s'a spus: „Doamne miluește-mă!“ și persoana sa întreagă, inundată de lacrimi mai dulci ca mierea și ca fagurele, ²⁴⁾. Din această clipă, el simți corpul său devenit subtil, ușor și oarecum spiritualizat, iar acest sentiment persistă mult timp. Astfel este efectul purității și așa de mare acțiunea dragostei divine, în sufletele virtuozose“, „închee Stethatos, ²⁵⁾. Altă dată, Noul

21) „...allos gar uk esti gnone tina ton Theon. I mi dia tis Theorias tu ex avtu ekpempomeno fotis“. (Hausherr, La methode, pag. 190 (94), în discursul citat al Noului Teolog).

22) Era prima lui revelație.

23) Aceasta invocatie, neîncetat repeta în liturghia orientală, a devenit o parte importantă în din rugăciunea isihaiștilor (Cf. și Hausherr: Vie de Symeon pag. 9 n. 1).

24) „... tis Iper meli Ké Kirion glikiteris dactrisin“.

25) Cf. Hausherr: Vie de Symeon .. pag. 9 sq.

Vorbind în prima parte a acestei lucrări de Antropologie ortodoxă și stabilind unele diferențe între aceasta și cea latină, n'am privit pe om în starea sa eshatologică. Găsec ael prilejul de a nota ca și în ce privește starea eshatologică a omului reînviat există o diferență, căci, dacă omul

Teolog avu o viziune și mai extraordinară și foarte semnificativă, în rezultatul ei. Astfel¹⁶ într'o zi, pe când era într'o rugăciune din ceje mai puere, iată ce văzu: aerul începu a străluci; fiind în interiorul chiliei sale, i se păru că este afară, în amiaza zilei; ori asta se'ntâmpla noaptea, aproape de prima strajă. Din înălțime începu să strălucească ca o lumină de auroră — o, formidabile viziuni ale acestui om! (exclamă Stathos); — casa și toate celelalte se eclipsară și el crezu că nu mai este nicidecum în casă.

Într'un extaz total, cu toată puterea minții sale, fixa lumina care-i apărea: ea creștea puțin câte puțin, făcea să strălucească aerul din ce în ce și se simțea pe el însuși ieșit, cu tot corpul său, din lucrurile pământești. Cum această lumină continuă să strălucească din ce în ce mai viu, și devenia pe deasupra lui asemenea soarelui strălucitor de amiază, se simți pe el însuși în centrul luminii și plin cu totul de bucurie și de lacrimi, prin dulceața care, așa de aproape, invadă corpul său întreg. El văzu lumina însăși unindu-se într'un chip de necrezut, cu corpul său și pătrunzându-i puțin câte puțin membrele. Caracterul extraordinar al acestei viziuni îl depărtă dela prima sa contemplație (lumina exterioară) și-l făcu să privească numai ceea ce se petrecea, cu totul neobișnuit, în interiorul său. Văzu, deci, aceasta lumină sfârșind prin a invada, puțin câte puțin, întregul său corp și inima și măruntaele și făcându-l pe el însuși cu totul foc și lumină. Și, cași pentru casă adineaori, așa și acum ea (lumina) îl făcu să piardă sentimentul de formă, atitudine, grosime, aparente ale corpului său și încetă de a mai plânge. O voce ieși din lumină, care-i zise: „Astfel trebuie să fie transformați sfinții cari vor fi încă în viață, când va răsună trompeta supremă și, intrați în această stare, vor fi ridicați, cum spune Pavel (I TES. IV, 17).

Un bun număr de ore se scurseră astfel: fericitul, în picioare, nu înceta de a cânta pe Dumnezeu în acorduri mistice fără vreo distracție; el contempla mărirea care-l înconjura, beatitudinea rezervată veșnic, sfinților. Incepu atunci să raționeze și-și zise în sine: „Oare — mi voiu redobândi prima formă a corpului, ori rămânea — voiu cum sunt“? Abia a făcut aceasta reflexiune, și îndată recunoscu că el purta încă forma corpului; se vedea, într'adevăr, cum s'a spus, devenit, cu tot corpul său, lumină, o lumină fără formă, fără contur, imaterială; simțea bine că-i prezent corpul, însă într'un chip ca să zicem așa, — incorporal, oarecum spiritual: n'avea nici greutate, nici vreo grosime, i se părea — și l-a uimit văzându-se — incorporal și totuși în corp. Cu toate acestea, cu acelaș ton ca adineaori lumina îi vorbi și-i zise: „Astfel vor fi după înviere, în veacul ce va să vie, toți sfinții, incorporal îmbrăcați în corpuri spirituale, ²⁶) mai ușoare, mai subtile, mai pro-

¹⁶ Augustinian reînviat păstrează însă aspectul său pământeș (De Civit. Dei XXI, 1) în ortodoxie omul este transfigurat. (Cf. Borodine, art. cit. pag. 28, n. 2).

prii a se înălța sau mai groase, mai grele, mai aplecate spre pământ: prin aceasta locul și rangul de intimitate cu Dumnezeu se vor diversifica pentru fiecare,"²⁷⁾.

Prin urmare, după cum vedem, n'avem de a face numai cu simple vizțiuni, ci totodată și cu teologhisiri. Mai trebuie să spunem că viziunile Noului Teolog se petrec în ambianța de lumină, și întreaga lui viață ne vorbește de lumină,²⁸⁾. Am ținut să remarcăm acest lucru, într-o cât dintre mistici orientali, niciunul nu-l întrece pe Simeon Noul Teolog, în viziunii de flacăra și lumină;²⁹⁾.

El chiar zice: Dumnezeu este lumina și asemenea unei lumini este contemplarea sa:

Tot astfel el compară pe Dumnezeu cu un soare luminos și cald care coboară în sulletele purificate, pentru a le umple de prezența sa și de inefabilele sale mângâieri,³⁰⁾.

Prin această doctrină, Noul Teolog apare ca un îndrumător al isihasmului, al cărui scop este să ajungă la bucuria acestei lu-

27) Hausherr: Vie de Symeon... pag. 93 sq.

28) Astfel în viața sa expusă de Stethatos în Hausherr, o. c. întâlnim expresiuni ca acestea:

Fos aneklaliton-lumina inefabilă, de care a fost cuprins Simeon într-o viziune (cf. Viața sa paragraf 71, rând 2, Hausherr o. cit. p. 96).

Fos apiron — lumina infinită (viața paragraf 23 r. 8 ibid. p. 32), care strălucit din înălțime asupra lui.

Fos apleton-lumina imensă, de sus își aruncă razele asupra lui (Viața, paragraf 5, r. 3; ibid. p. 8).

Fos gallnon-lumina sdnină (cf. Viața paragraf 134, r. 33; ibid. 194).

Fos emifiton-lumina interioară (Viața par. 5 r. 3; lb. p. 8.)

Fos ilkrines-lumina pură (Viața, par. 5 r. 3; lb. p. 8).

Fos Tion-lumina divină (Viața sa, par. 23, r. 12; 16; ibid.)

Și încă o altă mulțime de asemenea expresiuni (Fos proimon, fos gnoseos, fos lalon, titene fos scolos etc.)

Aceasta ne arată desul de clar ca Noul Teolog nu concepe Teofania în altfel, decât sub forma de lumină, care emanând din divinitate o face pe aceasta cunoscută omului.

29) Și Dionisie Areopagitul concepe Divinitatea ca un focar luminos dar așa de luminos, încât pare întuneric bietei ființe omenești. Iată ce scrie într-una din scrierile sale mistice:

«Cât pentru tine, o prea iubite Timotee, în dorința ta de a ajunge la contemplațiunile mistice, forțează-te, fără a te obosi, de a te deșaja de simțuri, de operațiunile spiritului și de tot ceea ce este sensibil sau inteligent și de tot ce este și nu este, pentru a te ridica prin necunoștință, atât cât e posibil de a o face, la unirea cu Acela care este mai presus de orice ființă și de orice cunoștință, adică să te ridici, detașându-te absolut de tine și de toate lucrurile, desbrăcat de orice, liberat de orice piedică, către această raza supranaturală și luminoasă a întunericului divin». (Cf. Vernet, op. cit. pag. 145 și Darboy, op. cit. pag. 277). Sau cum zice presus de orice cit. ca Arcopagitul descrie o lumină slabă (Helldunkel) o lumină ascunsă (Sin verborgenos Licht), în care cel ce intră devine demn, capabil de a vedea pe Dumnezeu. Tot Arcopagitul vorbește de «razele supraesențiale», care coboară din Divinitate până la creatura, pe care o face astfel să participe la viața divină însăși (Cf. Borodine art. cit. n. 17) Deci Noul Teolog e pe același linie tradițională, de luminoasă viziune, însă dând o importanță și un rol ceva mai accentuat acestei lumini.

30) Cf. Hausherr: La Méthode p. 101 sq și 173, 209; Migne P. G. t.

mini. Însă nu numai prin doctrină îndrumază pe isihastul, ci și prin faimoasa sa metodă de rugăciune, căci „doctrina și metoda se țin de altminteră în așa fel legate, încât una trebuia, aproape în mod necesar, s'o nască pe cealaltă, în virtutea unei legi psihologice, ale cărei efecte analoage se pot găsi ușor și cu istoria spiritualității Occidentale“, ³¹⁾.

Deci, câteva cuvinte despre aceasta metodă.

CXX, Col. 507 sq; Cf. Jugic, art. cit. (Palamas), col. 1751.

31) Hausherr, op. cit. pag. 122 (26).

Încercare de desvăluirea trecutului bisericii cu hramul „Sf. Prooroc Ilie“, pronumita și „Hanul Colții“ și „Greci“ și „Kalinderu“ din București

de C. MIRMILU

Rândurile ce scriu aci vor folosi — poate — într-o zi istoricului bisericesc, ce-și va lua asupra-și sarcina de a desgrota ruinele trecutului, pe care evlavia românească — de mai târziu — a ridicat altare tot așa de frumoase, ca și cele de odinioară, — și'n măsura cu care trecutul va fi dat la iveală, va crește și spori deopotrivă și năzuința poporului român pentru idealul religios, sub cutele căruia — veacuri întregi — și-a ocrotit legea, graiul, naționalitatea și neprihănită lui cultură.

Lămuririle pe cari voesc să le dau mai jos, cu privire la trecutul bisericii acesteia, sunt luate — parte din pisanie și din dileritele obiecte bisericești ce am găsit aici; parte din cărți istorice și din documentele cercetate de mine la Academie, Arhiva Statului, Eforia Spitalelor Civile și Creditul Rural; iar parte din spusesele domnului Nicolae G. Atanasie, cu locuința în București, Strada Vasile Lascăr (Teilor) Nr. 74, și care a fost cântăreț la această biserică din anul 1857 până la 1892.

Cum biserică aceasta — de astăzi — este clădită alături de ruina alteia, care aparținea Eforiei Colței și pe locul Eforiei, se'nțelege dela sine, că cele mai im-

portante documente se găsesse la Eforia Spitalcelor Civile din București.

Zidirea Mănăstirei Colțea

Pela anul 1683 (1) Spătarul Mihail Cantacuzino, fiul Stolnicului Cantacuzino, (fondatorul mănăstirei Cotroceni) †) luând parte la asediul Vienei în contra Turcilor, ca comandant al trupelor românești (fratele său Șerban fiind domnitor), se 'ntorcea'n țară. Aci Turcii complotând cu boierii țării, otrăvesc pe fratele său Șerban († 1688), iar Spătarul Mihail Cantacuzino a fost trimis în surghiun, de Marele Vizir, la Mănăstirea Sinai, din muntele Horlivu (Asia Mică).

(Insemnare străină de cele scrise de autor pe marginea manuscrisului N. R.)

Acolo, el rugă pe bunul Dumnezeu să-i ajute a se 'ntoarce'n patrie, legându-se cu jurământ, că în patria lui va face însuși multe lăcașuri de închinare și binefacere.

Cât a stat în surghiun nu se știe ; găsim însă în Cartea lui Gavril, Patriarhul Constantinopolului din 1702, Oct. 18 și aceea a lui Samuil, Patriarhul Alexandriei, din anul 1715, Iunie 15, întarită și de Chrysant Patriarhul Ierusalimului și a toată Palestina, că : pe la 1695, Spătarul Mihail Cantacuzino ținându-se de jurământul dat lui Dumnezeu, «a ridicat pe muntele numit Bucegi o sfânta și cinstită mănăstire, cu hramul Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, aproape de râul Prahova, pe care a numit-o Sinaia». Și mai departe : «Acelaș boier a mai clădit, cum am zis, și o alta cinstita mănăstioară și biserică, cu hramul Sfinților Trei Ierarhi, în București, pe locul numit Colțea», unde se afla o bisericuță de lemn a lui Colțea Clucerul, 2) dela care Spătarul Mi-

1) A se vedea : Alex. G. Galesescu : Eforia Spitalor din București, 1899.

†) E fiul lui Constantin Postelnicu și al D-nei Elnia fiica lui Radu Șerban Vodă (1601-1610). Constantin Stolnicu e frate cu Mihail Spătarul. Nu Constantin Stolnicul e cititorul Cogocenilor ci fratele Șerban Cantacuzino Voevod.

1. Chrysant Nottara, ajuns parlarh, astronom și mare învățat, a fost bursierul lui Brăncoveanu la Paris, cum spune Gion la pag. 273, în Istoria Bucureștilor.

2) Colțea Căndescul, Vel Clucet, a fost socrul lui Mihail Cantacuzino

hail Cantacuzino cumpără locul. †)

Cartea Patriarhului Samuil este și mai amănunțită și se sfârșește — după obiceiul vremii — cu cele mai teribile blesteme *în contra celor ce vor schimba ceva din ceiace a orânduit «prea slavitul boier și ctitor», fie el chiar Domnitorul.*

Aci găsim că, Spătarul Mihail Cantacuzino, «cheltuind multă bogăție, a ridicat felurite și minunate clădiri... adică: lăcașuri sfinte, spitaluri, case pentru hrana săracilor, ospătării și școale pentru felurite învățături și de'nvățătura cântării etc.». A mai făcut apoi «biserica cea mare, adică cea obștească în mijlocul monastirii», punând hram pe Sfinții Trei Ierarhi; iar «întru mărire dumnezeieștei Treimi» a făcut și 3 paraclise.³⁾

«Unul la Miazănoapte, al Cuvioasei Maicii noastre Parascheva Cea Nouă; altul despre Răsărit, al Tuturor Sfinților, unde este și locul de înmormântare (cimitirul); iar altul despre Miazăzi, al Sfinților Doctori Fară-de-Argint, unde sunt și două spitaluri, de o parte și de alta.. ».

Pe toate aceste «lăcașuri sfinte și mănăstiri, înzestrându-le pre ele, spre îndestulare de-a-pururea, le-a închinat la locurile sfinte»⁴⁾ †) hotărând, în același timp, ca la toate bisericile acestea „să fie preoți mireni, iar nici un ieromonah“, și oricine va face vre-o danie «miș-

și era din neamul Doiceștilor. (vezi: Arhive: Cartoanele M-rii Radu Vodă!)

†) Colțea Clucerul Doicescu nu e Cândesc. El a fost ginerele lui Calota Banu Buznianu; Mihail Cantacuzino a ținut în căsătorie pe Măga fiica lui Valcul Vornicul Grădișteanu Magirea, și era cumnat cu Vel Logofăt Pan Negoescu și Matei Mogoșescu.

†) Spătarul Mihail Cantacuzino n'a cumpărat locul dela Colțea Clucerul Doicescu, ci cu mult înainte de 1700, Colțea Clucerul închină biserica sa cu toată împrejurimea și via de lângă Mitropolia Ungaro Vlahiei Mitropolit fiind Teodosie. Cât a trăit Mitropolitul Teodosie, Spătarul i-a cerut și Mitropolitul i-a dat „locul lui Colțea“ ca să facă bolnița și mănăstirea, dar nu i-a dat și un act (zapis).

3) A se vedea: I. Gion: Istoria Bucureștilor la pag. 227 spune: „Patru paraclise ale Colții: Unul la Han, aștul la Spital, și alte două nu știu unde. Din cartea Patriarhului Samuil însă și din cele ce vorbesc mai jos, se va vedea că paraclisul dela Han a fost zidit mai târziu și de acela nu l-a amintit Patriarhul. Din bibliografia Istoriei Bucureștilor se vede că Gion a consultat actele și hrisoavele arhivei Eforiei Spitalelor Civile dar nu știu de-i va fi căzut în mână ori nu Cartea Patriarhului Samuil.

†) Aci citează cartea patriarhicească, cum și cartea Mitropolitului Antim al Ungro-Vlahiei.

4) A se vedea: Paharnicul Al. Geanoglu Lesviodox, în a sa Istorie Bisericească, la pag. 458, numără monastirea Colțea printre monastirile „cele

cătoare sau nemișcătoare; sau o dajdie arhierească, ori preoțească; sau și vre-un vas sacru, *să se pomenească și acela ctitori* ai acestelași monastiri și să li se pomenească de-apururi numele lor, ca și al celor din-tăiu ctitori».

Inzestrarea de care vorbește Patriarhul Samuil, consta din: moșii, case, prăvălii și pivnițe, pe cari Epitropia trebuia să le clădească mai târziu, cum și «alte de tot felul acestora».

slobode, nefchinat». Faptul acesta însă nu exclude ideea că întru început monastirea cu paraclisele ei au fost închinat locurilor sfinte și a dobândit slobozenia mai târziu.

†) Nici pdată Mănăstirea Sinata și Colțea, n'au fost închinat la locurile sfinte. Aceste cuvinte din cartea Patriarhului Samuil, e aceia ce se cheamă în limbajlu bisericesc „Calachie“, — pe românește — bate șeaua să priceapă lapa.

SINUCIDEREA

III

Preotul Gheorghiu E. Gheorghe

Principesa Elena Ialomita

Oare legile aplicau pedepse corpurilor sinucigașe?

Legislația lui Moisi, de un caracter teoretic prin excelență, prevedea ca sinucigașul să fie lipsit de dreptul de onorurile ceremoniilor înmormântării. Și pe drept cuvânt, căci dacă voința divină orânduiește o zi, un timp, pentru ieșirea noastră din viață, de ce să ne suprimăm viața prin moartea violentă? Legislația civilă medievală, formulează chiar pedepse aplicabile sinucigașului. Astfel prin secolul XIII, apare pentru sinucigaș, aspra măsură care avea în vedere schingiuirea cadavrului său.

Ideia de dispreț către cadavre, ieșea din doctrina zoroastrismului, după care omul era obligat să-și prelungească viața cât mai mult, și în nici un caz n'avea dreptul la sinucidere, pentru a nu deveni prin aceasta un obiect de pătare a elementelor divine.

«Monseignorul Fournay recunoaște metoda de schingiuire a cadavrului sinucigașului, după legislația medievală, în chipul următor: Corpul sinucigașului trebuia să fie spânzurat; sau să fie târît peste câmp în modul cel mai crud, până se prefăcea în țărână; sau i-se ascundea sub pietrele drumului, pe unde trecea fiind viu. În nici un caz nu era îngăduit a se trece cu trupul unui sinucis peste pietre mai mari, ce ar fi putut servi la construirea de case, deoarece era socotit nevrednic de a umbri cu trupul său aceste pietre, care formează granițele sacre ale

căminului familiar. Deși din unele țări, această măsură dispăruse cu mult mai devreme decât secolul al XVIII-lea o găsim totuși existând în Anglia, chiar până la 1821, desigur sub altă formă. Așa celor ce se ucideau li se perforau cadavrul cu un par în chip batjocoritor, iar resturile din acest cadavru, uneori chiar și întreg se aruncau la gunoarele depozitate la marginele orașelor și mahalalelor spre a fi mâncate de câini. Aceste măsuri, încheie Fournay, erau simbolul excomunicării de către societate a celui sinucis, ca unuia ce de bună voie sa trecând peste prerogativele acordate oamenilor întregi, și renunțând totuși la ele, numai aveau dreptul să le pretindă, pe deoparte, iar pe de alta, pentru a le servi ca lecție cu caracter educativ și îndreptător pentru orice mediu social în care s'ar practica sinuciderea¹⁾.

De prin secolul al XVIII-lea, înainte se hotărăște de legiuitori, ca nici o pedeaptă să nu se mai aplice cadavrului vreunui sinucis.

Iar legislația modernă, întemeiată pe principiul: cui vivere non placet mori licet,²⁾ nu mai urmărește pe sinucigaș. După revoluția franceză, sinuciderea apare ca un act permis de legile civile, iar în vremea noastră nu vedem nici o restricțiune, decât prin legile bisericesti care opresc în mod categoric pe preot de a efectua serviciul înmormântării la sinucigași. Dacă cercetăm problema sinuciderii în V. Testament, găsim că se face amintire despre câteva cazuri de eroism național, care au dus în mod fatal la sinucideri, dar cari nu pot crea norma generală și nu pot fi sugestii la actul funest al sinuciderii. Avem amintire despre Elizar³⁾ Razis⁴⁾ Regele Saul⁵⁾ Abimeleh⁶⁾ și Samson⁷⁾ care în urma trădării lui de către Dalila, a preferat moartea sa, prin zguduirea stâlpilor casei sub ale cărei dărâmături au pierit și domnitorii Filistenilor și aproape trei mii de inși, bărbați și femei, cari primeau la Samson cum juca.

De aci nu trebuie să tragem concluzia, că Sf. Scriptură ar admite ridicarea vieții în mod liber și conștient. Ea oprește și îngăduiește uciderea și sinuciderea prin porunca a 5-a a Decalogului „Să nu ucizi” Legislația lui Moisi, considera viața un dar dela Dumnezeu, și nu admitea moartea violentă sau prematură ca o ieșire normală din viață. Iar în cazuri de deznădejde și suferință ne dă exemplul clasic al lui Iov. Durerea și răbdarea lui Iov au dovedit adevărata înțelepciune și cunoaștere a vieții. Exemplul său este recomandat de Mântuitorul prin cuvintele: «Răbdarea lui Iov ați auzit și sfârșitul din partea Domnului ați văzut!» Exemplul lui Iov este întăritor și în acelaș timp o com-

1) Pr C. N. Gălbulescu : Creștinismul doctrină utopică ? Sinuciderea pag. 97, R. Vâlcea 1927.

2) Cui nu-l plăcea să trăiască, îl e îngăduit să moară.

3) III Regl. XVI, 18.-4) II Macabei, VI 19. - 5) II Regl XVII, 23.

6) Jud, IX, 54, 7) Jud. — XVI, 28, 29.

1) Iob, II 9-10.

batere a sinuciderii, fiindcă prin el suntem învățați să răbdăm până la slărașit. „Iar cel ce va răbda până la slărașit se va mântui“²⁾.

Iar Sf. Ap. Pavel ne dă adevăratul criteriu pe care trebuie să-l urmărim în diferite împrejurări grele la care ne expune viața. „Noi—creștinii—ne lăudăm în suferințe, bineștiind că suferința cășunează răbdarea și răbdarea încercare și încercarea nădejde, iar nădejdea nu dă de rușine, pentru că iubirea lui Dumnezeu s'a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt cel dăruit nouă³⁾. Suferința este deci element de corectare a greșelilor, de educare și spiritualizare cu ajutorul harului dumnezeesc. Nuanță de curaj, de luptă împotriva răului o găsim și în N. Testament, atunci când Sf. Apostol Pavel, laudă pe cel ce a înfrânt primejdia de moarte, cum a făcut Timotei și Epafrodit pentru lucrul lui Hristos⁴⁾. Sinuciderea este respinsă și prin sinoade și de către părinții și scriitorii bisericești. De exemplu, canonul 14 al lui Timotei al Alexandriei (+385) zice răspicat: „Nu se fac slujbe pentru cei ce se sinucid“ Biserica ar trebui să fie mai categorică și mai severă, cu dezertorii vieții.

Să le refuze îngroparea creștinească, cu preot. Așa era mai de mult.

Sinucigașilor nu li se sună nici clopotul bisericii. Nu erau nici îngropați creștini, ci la o parte pe sub gardurile cimitirilor.

Mormintele lor erau ocolite ca ale unora cari de bună voie și-au dat sufletul diavolului.

Biserica romano—catolică refuză categoric de a face vreun serviciu sinucigașului. Sunt ordine stricte ca biserica să nu participe la înmormântarea sinucigașului. Și refuzul bisericii e o sancțiune gravă pentru catolicul credincios. Să ne aducem aminte de Ofelia lui Shakespeare, care este lipsită de un Requiem, pe care biserica romano-catolică îl refuză pentru a nu profana serviciul morților. Shakespeare evită să aducă funerariile sinucigașului pe scenă. Atitudinea însă nu a fost păstrată în mod deosebit și absolut de biserică. Acordând indulgențe pentru înmormântarea sinucigașilor în cazuri dubioase biserica a cedat.⁵⁾ Nu ar trebui să cedeze biserica ori în ce confesiune s'ar încadra, ci să fie mai intransigentă căci care-i deosebirea între petrecerea de pe urmă a unui bun credincios, care a murit înpărtașit, cu credința în viața viitoare, și între un sinucigaș care n'a avut nici cea mai mică încredere în rugăciunile și harul tămăduitor al bisericii lui Hristos⁶⁾. „Sinucigașul pierzând punctul arhimedic al existenței Sale—credința religioasă—prăbușirea

2) Matel. X, 22,

3) Rom. V, 2—5,

4) Ep. Filipeni I 27, II 26—30.

5) Serban Ionescu: Curs de Morală Creștină, pag. 272-273 Buc. 1941

6) Rev: Viltorul, Pr. A. V. Hodoroabă: Art. Biserica și Sinucigașii

lui este iminentă și prin aceasta și excluderea dela mântuire.

Fericitul Augustin considera sinuciderea ca un omor săvârșit asupra altei persoane „Oricine ucide un om, pe sine însuși sau pe altul, e vinovat de ucidere. Toți acei cari au săvârșit acest atentat asupra lor înșiși, pot fi admirați pentru curajul lor mare, dar nu pot fi admirați pentru adevărata înțelepciune. Iar dacă întrebăm mai bine rațiunea, ea ne va răspunde că nici nu trebuie numit un mare curaj această neputință de a răbda întristarea sau păcatele altora. Nu e mai degrabă slăbiciune de a nu putea suferi dulcea robie a trupului sau părerile nebune ale lumii? Și nu e mai multă tărie de inimă a îndura decât a fugi de nenorocirile vieții, și a disprețui, la lumina unei conștiințe curate, întunericul greșelii, care înfășură de obicei judecățile oamenilor și mai ales acele ale omului neînvățat?” în *De Civitate Dei*.

Toma d'Aquino zice „Omuciderea de sine însuși poartă în sine o vină cu mult mai gravă decât celelalte soiuri de omucidere, deoarece dragostea pe care o datorăm nouă înșine, trebuie să fie tipul și obârșia dragostei pe care o datorăm și celorlalți oameni. 7). —După Toma d' Aquino, sinuciderea este păcatul cu privire la sine însuși, la societate și cu privire la Dumnezeu.

„Sinucigașul comite un mare păcat cu privire la sufletul propriu, lipsindu-se pe sine de putința pocăinței, a renașterii spirituale, a pregătirii către misterul îngrozitor al morții. Bărbăția pe care o manifestă uneori și ucigașul este o bărbăție aparentă și iluzorie. În dosul ei stă ascunsă micimea de suflet și frica înaintea vieții. Sinuciderea este izolarea absolută de sine, dela existență, dela lumea lui Dumnezeu, dela omenire.

Totul și toate este legat cu toți și cu toate. Și omenirea întreagă și toată lumea este un organism. Numai conștiința creștina desvăluie adevărul despre sinucidere și institue un raport drept față de ea.

7) Toma d'Aquino: *Summa Teologică*.

Frumusețile ideologice și literare ale Bibliei

(Continuare din lucrarea „Sf. Scriptură ca izvor de
inspirație în literatura profană

de Preotul VASILE NARTEA
Mangalia

Nu numai frumusețile ideologice, ci și frumusețile literare ale Vechiului și Noului Testament au format puternicile motive care au determinat pe cei mai mari scriitori ai lumii să se inspire în fundamentalele lor

opere din Biblie și să creeze astfel mărgăritare de simfirie, ce vor supravețui cât va dănuî lumea.

Din punct de vedere al ideologiei religioase, al felului cum e concepută iubirea, ne isbim de un contrast isbitor între Biblie și celelalte cărți sacre, căci, dacă mitologia greco-romană cuprinde naivele concepții ale acestor vechi popoare, despre zei imperfecti, cari iubesc și suferă cași omul, supunându-se necondiționat sentimentelor general omenești, dacă Talmudul vorbește despre raportul omului cu Iehova, un Dumnezeu inobectiv, care îi va ridica odată pe ei în fruntea tuturor popoarelor, dacă biblia Persilor,—Zend-Avesta, concepe pe Ahuramazda ca pe un rege gigantic și de o impozantă majestate, dacă „Vedas“ dă numai rugăciuni și cântece adresate lumii soarelui, firmamentului, ploii, focului și aurorii, expunând deci o religie politeistă, înjositoare, dacă în naturalism, natura este Dumnezeu pe care trebuie să-l urmăm întocmai, dacă utilitarismul declară că singura normă de urmat «folosul» de unde acele imorale «Carpe diem» sau «Gaudeamur igitur» dacă scepticismul se îndoește de existența unei vieți viitoare, apol Biblia noastră ne dă cea mai frumoasă concepție despre religie, care constă în legătura liberă și conștientă a omului, conceput ca trup și suflet, cu Dumnezeu, care este mai presus de toată lumea, transempiric, imortal și etern, atotbun și atotiubitor.

Înainte înaltelor Idei creștine, ce transpiră de pe paginile întregii Sfinte Scripturi, înainte ideii despre regatul lui Dumnezeu, așa cum este el conceput în creștinism, îngenunchiază cu umilnță toți reformatorii de religii sau întemeetorii de sisteme filosofice.

Poposind pe latura moral—ideologică a Bibliei, toți filosofii sinceri de după Hristos, au afirmat că va rămâne element ca caracter etern și inepiuzabil în educația omenirii și ca o doctrină morală mai desăvârșită ca a Bibliei, nu s'a văzut nici înainte, nici după El.

Legea iubirii, așa cum a fost înțeleasă de Mântuitorul, legea neîmpotrivirii răului cu rău, legea filia-

țiunii divine universală, la Dumnezeu neexistând Evreu sau păgân, ci numai fii ai Săi, fac din Iisus un adevărat reformator al societății, în sânul căreia dispar și se răstoarnă toate calculele omenești.

Dar legea filantropiei pe care o pune în aplicare însuși Mântuitorul, prin vindecări de boale, săturări de gloate în pustie, prin învieri de morți și iertare de păcate ?

«Nu frumosul absolut, în forță, gândire, etc. cum au privit cei vechi, ci iubirea absolută, în binefacere, jertfă, milă, moarte pentru aproapele, e interesul vieții actuale a omului »¹⁾ Susține Sfânta Carte.

În rezumat, spre deosebire de ceilalți gânditori și filosofi ai lumii, ale căror principii morale apar ca ceva forțat și rece, învățămintele lui Hristos apar ca niște silogisme cu caracter în veci nepieritoare, având ca premise logice revelația divină și mântuirea omului.

Dar pe lângă aceste idei atât de înălțătoare, Biblia cuprinde în spațiul său cel mai înalt, istorie și filosofie. «Chiar dacă, cărțile istorice nu sunt așa de veridice, cum credeau cei vechi, noi găsim însă aci câte unele povestiri istorice, nu numai cele mai vechi, dar și cele mai frumoase din câte se cunosc sau se găsesc»²⁾.

Cărțile Judecătorilor, ale lui Samuil, ale Regilor reunesc și conservă, tradițiile naționale ale unui popor împrăștiat și părăsit: istoriile lui Saul și Solomon depășesc imens prin fond și formă toate celelalte cărți pe cari ni le-a lăsat apropiatul orient vechiu.

Geneza, deasemeni ceită, pare o istorie admirabil povestită, simplă și fără fraze, plină de viață și forță și noi găsim aci nu numai istorie, dar filosofia istoriei.

Este prima dată când vedem omul făcând eforturi pentru a pune puțină ordine în evenimentele trecutului căutând în ele o semnificație și o legătură comună

1. Vasile Pârvan: memoriale.

2) Wil Durant: Histoire de la Civilisation,

o lege a urmării și a cauzalității, o învățătură pentru prezent și viitor, iar concepția istorică, așa cum au formulat o profeții și preoții, cari au redactat pântateuhul, a supraviețuit mii de ani.

Dar frumusețile literare ale Bibliei, ce izvor de inspirație puteau forma ele pentru scriitori!

Nu numai frumusețile literare din psaltire, din Istoria lui Ruth, din Cântarea Cântărilor, nici numai înțelepciunea din psalmii lui David stârnesc interesul cercetătorului atent, ci și grația poetică cu care Hristos și Paul își îmbracă fascinantele cuvântări.

Moștenind din apucăturile poetice ale nației Sale și mai ales urmând drumul construcției Sale sufletești, Mântuitorul, se desprinde și din îmbelșugata propovăduire scrisă a celui mai mare și mai devotat apostol al lui Iisus—Paul—în care raționalismul protestant miop nu văzuse decât un rabin erudit, trăind o viață întreagă pentru a-și construi o doctrină a sa teologică pentru mântuire.

Deosebirea între Iisus și Paul, în ce privește mijloacele de realizare poetică se reduce doar la faptul că modul din care se nutrește intuiția Mântuitorului este un mediu rural, câtă vreme imaginile și asemănările sfântului Paul sunt desprinse din viața mai complexă a orașelor, Dar acest procedeu era și un postulat pedagogic ¹⁾

Teatrul profeției Mântuitorului a fost în special, satele de pescari smeriți de pe malul lacului Ghenizaret, iar Sfântul Paul și-a desfășurat grandioasa sa operă misionară prin marile orașe ale împărăției romane, dela Antiohia Siriei la Roma Chezarilor și mai departe la ¹⁾.

Pentru aceasta Mântuitorul ne-a lăsat parabola despre fiul pierdut, semănătorul, cina cea de taină, câtă vreme marele său ucenic a lăsat în scrierile sale imagini luate din jocurile olimpice, din viața ostășească etc..

1) N. Colan : *op. cit.*

1) Nicolaeu : *Biblia și intelectuali.*

Că Iisus a fost poet nu ne îndoim. Duiosia sufletului său, pământul pe care l-a văzut, crescând, legăturile Sale cu natura câmpurilor și, înainte de toate dorința Sa divină de a ilumina pe cei din întuneric, căci adevărata poezie nu se naște la lămpi, ci la astre nu se găsește în scrierile moștenite dela strămoși, ci în iubire, în durere și în profunzimea sufletului mișcat, făcură din Iisus un poet ba încă cel mai mare al timpurilor.

Natura, cu imaginile sale, nu lipsește nicăeri din vorbirea poetului, care este redată fidel de cei patru evangheliști. Frumusețea lanurilor de grâu, în „Smulgerea Spicelor Sâmbăta», bogățiile Palestinei cu rodul viței, frumusețile câmpurilor cu crinii săi celebru oruați țările cerului cu păsările sale călătoare, chipul semănătorului, care-și aruncă'n plin sămânța sa, măreția Ierusalimului, peștele cu apele, porumbei Palestinei, precum și albinele cele furnizătoare de hrană, toate acestea sunt puternice elemente din natură, care trezesc imaginii vii în mintea cercetătorului.

Pretutindeni Biblia este presărată cu tropi și alegorii, cu exagerări și litote, cu metonimii și metafore, cu exclamații și apostrofe, cum nu se mai găsesc nicăeri în literatură.

Celor ce și cred scrierile lor mai frumoase este suficient să le punem în față forma răspunsului dat din nori de Dumnezeu lui Iov, care sună cam astfel:

«Unde erai tu când eu puneam fundamentele pământului? Spune tu dacă ai inteligență? Cine i-a fixat dimensiunile, o știi tu? Cine i-a pus piatra unghiulară, când stelele dimineții cântau împreună, și când toți copiii lui Dumnezeu strigau de bucurie?

Cine a închis marea cu porți, când ea ieșea impetuos, cași cum ar fi ieșit din sânul maternal?

Când eu îi dădai norii ca veșmânt și ca scutece ceața deasă? Ai comandat tu de când ești dimineții? Ai indicat tu, locul său, aurorii? Ai coborât tu până la izvoarele mării? Te-ai plimbat tu în căutarea abisurilor? Ai intrat tu în comorile zăpezii și ai văzut rezervoare grindinii?

Poți tu cânta dulcele influențe ale Pleiadei sau să slăbești lanțurile Orionului?» ?

Cine nu se simte mișcat, cetind acest pasaj din cartea Iov, în mijlocul naturii, stând și admirând frumosul lanț al Orionului și Pleiadei, cu care mâna măiastră a lui Dumnezeu a înzestrat tăriile cerului !

Nici în imnurile adresate creației din Vedas, nu au putut turna în Eddemitologia Scandinavă, atât nectar de frumuseți ideologice și literare !

Sunt, deasemeni, în regatul poeziei, romane mai fermecătoare ca micile romane biblice: Ruff, Isac, Rebeca, Iacob și Rahel și Samson și Dalila, care stârniră odinioară, admirația lui Eminescu ?

Nu puteau ele forma tema atâta romane creștine, presărate cu citate biblice și duh creștin ?

Azi se citește mult : în fabrici, în ateliere, acasă și oriunde, dar se citește literatură ușoară.

Ce sunt mare parte din sinucideri, ucideri, paricide, decât rezultatul unei literaturi ușoare și aventuroase ?

O literatură creștină, cu teme biblice, în care să se facă cunoscute dogmele religiei creștine, prin reviste, romane, epopei, poeme, ar fi tot atâtea obstacole puse deacurmezișul sectelor subversive la temelia Bisericii și Statului... Marii scriitori au cuvântul.

Azi când omenirea se clatină ca uriașul din poveste, o literatură religioasă ar fi venită la timp, căci ea, nu dintr'odată, nici prin puterea ei, va putea a ne face să-i adunăm roadele plăcute, ei venind adesea, cum foarte bine a zis-o Latinul : «Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo».

Pr. Ioan St. Boboc

Strigătul Credinței

Pentru „lume“ și pentru „preoți“. Ediția II-a revăzută
Buzău, 1944.

Fără îndoială, astăzi nu mai sunt suficiente mijloacele de

încălețire și moralizare cu cari ne-am obișnuit. Metodele de lucru și organizare pastorală-misionară trebuie să meargă pe paralela vremii, Accentul trebuie pus cu necesitate pe factorul psihologic, considerând că fără intuirea condițiilor de viață socială curentă și fără adaptarea activității practice bisericești la aceste condițiuni, orice efortare rămâne zadarnică.

În această privință avem a ne lăuda cu numeroase lucrări cu metode de lucru pastoral-misionar amplificate, perfecționate și adoptate nevoilor sufletești și psihologiei vieții de astăzi. Printre cele mai noi este lucrarea «Strigătul Credinței» de Pr. Ioan St. Boboc din Cislău, jud Buzău. Părintele Boboc își întemeiază lucrarea de adâncire a creștinismului în timpurile de azi pe înfăptuirea a „patru mari comandamente de credință : 1) Rugăciunea necentenită de chemare a milei și ajutorului lui Dumnezeu. 2) Propovăduirea puternică a Cuvântului Său: prin priedici puternice, prin adunări de cercetare a Legii sfinte, Duminica după masă, prin cărți și foi de propovăduire religioasă, dar mai ales prin răspândirea în casele și mâinile tuturor Testamentului Domnului, pe care mulți creștini nici nu-l cunosc. Comandamentul miliei, prin o operă mare de milostenie prin Biserică, (fiindcă asistența socială este operă de credință), înfiinșând în grabă și regulat, masa milii în tinda Bisericii, la care vor veni să-și ospăteze trupul, dar mai ales sufletul toți cei lipsiți și pândiți de răsvrătire și 4) Comandamentul sfințeniei morale, prin o pilduire puternică de viață gravă, serioasă și sfântă, a celor ce avem răspunderea conducerii sufletelor“ (pag. 11).

Pe urzeala acestor comandamente fundamentale, autorul a țesut un bogat material de pastorație pe motive de toată frumusețea. N'ai să găsești în cartea aceasta nimic de prisos, nimic care n'ar putea și n'ar trebui înfăptuit. Totul este demn de înfăptuirile de totdeauna ale bisericii noastre și potrivit cu directivele fundamentale ale ortodoxismului.

Pe de altă parte, cartea aceasta îți pune însemnate probleme de conștiință preotească. Este o oglindă în care te vezi așa cum ești. Pe măsură ce-i întorci filele, îți dai seama cât ai făcut în parohie și cât mai ai de făcut. Felul superior de a prui preoția, maniera pastorală și avântul său misionar pot servi ca exemplu de urmat oricărui preot. Pentru că trebuie să se știe, că taâta însemnăm. cât putem răspunde cu fapta.

Dr. N. C. Paulescu :

Fiziologie Filosofică

Noțiunile „Sutlet“ și „Dumnezeu“ în Fiziologie. Ediție îngrijită de Dr. V. Trifu. Ed. Fundația Regală pentru Literatură și Artă. București, 1944.

Un aspect al personalității savantului Dr. Nicolae Paulescu fost profesor la facultatea de Medicină din București, a fost acela de apologet creștin. Primele scrieri ale Profesorului Paulescu apar într-o vreme când puternice curente științifico-filosofice venind dinspre apus începuseră să bată și pe la noi, aducând cu ele urciunea pustiirii, întunecând cerul limpede al spiritualității noastre creștine și producând perturbații în temperatura credinței multora dintre oamenii noștri de știință. Acum 40 de ani, ipoteza „generațiunei spontanee“ și a „transformismului“ era la modă și cine nu-i susținea concluziile nu era socotit om de știință obiectivă. Astfel, sub influența concepțiilor pozitivist-materialiste ale vremii, religia era explicată prin factori naturali cu excluderea oricărui amestec al vreuei puteri transcendente.

Spre norocul nostru, timpul nu ne-au surprins fără oameni bine pregătiți. Dintre teologi am avut pe d-rul Nicolae Balan Mitropolitul de mai târziu, pe d-rul Ioan Mihălcescu, pe Arhimandritul Iuliu Scriban, etc., cari au pus mâna pe condeiu, răboindu-se cu anumiți profesori universitari de pe atunci, cari se... transformaseră și ei după teoria transformistă. Controversele de atunci au fost adevărate furturi atât în domeniul științei cât și al credinței.

Dar alături de apologetica de școală teologică, la naștere o apologetică de factură strict științifică, cu atât mai importantă cu cât poate răspunde și acelor cari consideră știința cu controlul ei pozitiv drept singura autoritate în materie de discuție obiectivă. Aici stă tot meritul profesorului Paulescu promotorul apologeticeii științifice.

O analiză a operei apologetice a prof. Paulescu, ne-ar cere o cunoștință a tuturor scrierilor sale, lucru care ne lipsește. Tipăriturile sale au devenit așa de rare, că trebuie să alergăm mult și bine ca să dai peste câte una din ele. Iată deci salutăm cu toată satisfacția inițiativa d-lui Docent Dr. V. Trifu de a-i reedita lucrările. Inceputul îl face cu volumul pe care îl prezentăm acum. Un rezumat al studiilor pe cari le cuprinde ne-ar cere prea mult spațiu în revistă, iar celorii s'ar alege cu prea puțin. Cine vrea să pătrundă problemele deosebit de interesante puse de Dr. Paulescu și materialul imens prezentat într-o formă foarte condensată, trebuie să citească și mai ales să recitească întreg volumul cu răbdare și stăruință. Volumul conține multe dificul-

tăji de pătrundere, și dăruie anevoe și uneori cere mari eforturi de înțelegere.

Capitolele volumului sunt precedate de o „introducere” în care d-rul Trifu ne dă multe aspecte din vieța intimă curată și oemă a profesorului Paulescu, tot pe atât de grăitoare în favoarea adevărului creștinismului ca și știința sa.

Chateaubriand: Martirii

Versione românească de Preot A. Radu și Dem. Iliescu,
cu o prefață de Gala Galaction. Ediția I-a.

Tip. Frații Dumitrescu. Buzău, 1944.

„Les Martyrs” în traducere românească constituie, poate cel mai important act literar al anului teologic 1944. În sfârșit, opera care redă cel mai admirabil toată tragedia, tot eroismul și toate biruințele martirilor în epopeica lor luptă cu lumea păgână, ni se prezintă acum în strai românești și încă frumoase și bine croite. De câte ori nu picotam noi pe „Les Martyrs” cu dicționarul în mână, încercând să prindem câte ceva; dar mai totdeauna cu prea puțin folos, textul lui Chateaubriand nefiind prea accesibil.

Părintele Radu și d-l Dem, Iliescu dela Buzău ne-au scăpat dela această caznă. Și de ce n'am mai spune și altceva? Traducătorii ne-au împlinit un dor după care tânjeam în anii adolescenței, pentru că **Martirii** mai cuprinde ceva care e mai dornic adolescentului decât omului matur, pretinzând climatul sufleteș propriu acelei vârste. E vorba de dragostea înaltă și curată dintre cei doi eroi principali, Cimodoceea și Eudor. Frumusețea fără de pereche a acestei neprihănite iubiri, care nu lasă în sufletul cititorului matur decât un sentiment de duioșie răscolită de amintiri, are altă impresionabilitate și altă receptivitate sufletească pentru vârsta de vis și poezie a adolescenței, ai cărei ani sunt stăpâniți de altă viziune a lumii și a vieții. Iată de ce am terminat **Martirii** cu regretul că am citit-o prea târziu. Intre carte și vârsta cititorului există o cetrânsă corelație. **Martirii** e o carte care se cere citită mai cu folos numai în anumiți ani ai vieții. Poate de aceea Părintele Gala Galaction, în prefața cu care onorează traducerea, o recomandă în primul rând tinerilor, în majoritate intoxicați cu spectacole teatrale deochiate, cu filme pasionale, cu literatură impură de chioscuri și cu romane imorale,

Și acum încă ceva. Pe lângă satisfacția sufletească pe care le-a procurat-o gândul împlinit și aprecierile măgulitoare ale criticei, socotim că traducătorii mai merită și satisfacția materială a epuizării numărului de volume puse în comerț. Cei dintâi cumpărători trebuie să fim noi preoții. Ar fi păcat pentru tradu-

cători să-și piardă și averea după ce și-au pierdut atâta sănătate petrecând zile și nopți albe de muncă și de grijă cu scumpetea tiparului, ca să ne dea o carte care face cinste în primul rând preoților și Bisericii.

(Pe părintele Radu îl cunosc de pe când era preot în com. Tătarul jud. Brăila unde, deși preot la țară, nu prea s'a răsbătut cu cele ale Martei., Imi amintesc că într'o zi am dat de el în gara Dudești unde preda niște grâu. Sta în apropiere de cântar cu ochii cufundați într'o carte pe care tocmai i-o adusese cineva cu trenul. Era un comentariu francezesc al Evangheliilor. Observând că negustorul profita de neatenția lui și-i trăgea chiu-lul la cântar. îl luai deoparte zicându-i: „Lasă-l focului de comentariu, că te arde negustorul la cântar!”. După câțiva ani a fost transferat la o parohie săracă de prin mahalalele Buzăului).

Și să nu-și închipue cineva că cu Martirii lui o să facă vre-o treabă. Nu cu lucruri de-astea se umple buzunarul. Cu costul de azi al hârtiei și tiparului, probabil că mai degrabă va deveni un... martir al traducerii sale! De obicei, puțin ne pasă pentru... și altfel de strădanii ale unora dintre noi. Un autor preot mi se plângea că un confrate i-a înapoiat cartea după ce-i tăiasse filele, sub motiv că e prea scumpă... Doamne, nu ne so-coli nouă păcatul acesta!.

Preot Ec. Alex. Z. Ionescu
Călărași

Comunicări

1. Se face cunoscut întregului personal bisericesc din Eparhie și tuturor abonaților, la revista «Tomis», că Nr. 10-12/1944, al revistei n'a putut apare conform ord. Președ. Consiliului de Miniștri Cenzura Militară Nr. 1808/944, până la 29 Martie 1945, când prin adresa Nr. 2737/6.III.945, Cenzura Militară a Presei dtn București, a fost aprobată apariția Tomisului.

2) P. Cuc. Consilier Referent al Secției Culturale. Preotul Gh. Gr. Georgescu, prin petițiile înregistrate la Nr. 1884 și 3772/1944 și a prezentat demisia din postul de Consilier Referent care i-a fost primită pe data de 15 Aprilie 1945, aducându-i-se prin ord. Nr. 1323/945 mulțumiri pentru modul cum și îndeplinit îndatoririle postului ce a ocupat.

Tot pe aceiași dată a fost numit în mod provizoriu, în postul de Consilier Referent al Secției Culturale P. Cuc. Preot Mih. Verban dela Carmen Silva.

Se recomandă pentru bibliotecile parohiale și cele personale următoarele cărți:

1. **Predici și Panegirice** ale lui Ilie Miniș, — trad. de Pr. D. Iliescu Palanca paroh, Biserica Stavropoleos, Str. Poștei No. 2 București, — are 633 de pag. și costă 950 lei, plus 100 lei porto postal.
2. **Istoria Transilvaniei**, de D-l Dr. Ștefan Pascu, șef de lucrări la Universitatea din Sibiu, costă 600 lei.
3. **Constantin Săndulescu Godeni, Ddctor în Teologie și Filozofie, Prelația dintre știință, metafizică și religie în sistemul cartesian**, 160 p. în 8°, costă 850 lei exemplarul și **Iluminism și misticism la Fericitul Augustin**, 48 p în 8°, la prețul 320 lei exemplarul. Se pot procura dela autor, Str. General Berthetot No. 99, II, București.
4. **Viața lui Iisus de Farrar.**
5. **Munca**, de Preot C. Gheorghe în colecția Lumină pentru toți.

A B O N A M E N T E

Consiliul economic în ședința din 28 Noembrie 1944, a aprobat majorarea abonamentului la revista eparhială, astfel:

- 1) Pentru preoți: dela 300 lei la 500 lei.
- 2) „ perohii „ 600 „ „ 1000 „
- 3) „ cântăreți „ 250 „ „ 300 „

SFANTA EPISCOPIE — CONSTANȚA

P. C. Săle

Sf. Mitropolie a

Parohia

Comuna

Județul